

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat

Projectbureau Zeeweringen
t.a.v. ing. [REDACTED]
Postbus 114
4460 AC GOES

cc WtS 201

Contactpersoon

[REDACTED]

Datum

23 januari 2003

Ons kenmerk

PZDB-B-03011

Onderwerp

Gegevens naar aanleiding van de inventarisatie in het kader van de Flora – en faunawet ten behoeve van de ontheffingsaanvraag Paulinapolder.

Doorkiesnummer

0118-[REDACTED]

Bijlage(n)

4

Uw kenmerk

-

Geachte heer [REDACTED],

U verzocht mij onlangs om nadere gegevens in verband met de actuele inventarisatie in het kader van de Flora – en faunawet ten behoeve van een eventuele ontheffingsaanvraag welke mogelijk nodig is voor de uitvoering van de dijkversterkingswerkzaamheden die noodzakelijk zijn ingevolge de Wet op de waterkering bij de dijken die zijn gelegen in Paulinapolder. Naar aanleiding daarvan kan ik u het volgende berichten.

Flora

Uit het detailadvies van [REDACTED] van 12 december 2001 (**Bijlage 1** bij deze brief), blijkt genoegzaam dat op/bij het genoemde dijkvak geen planten aanwezig zijn die vallen onder de beschermde plantensoorten ingevolge de Flora- en faunawet, zodat dienaangaande geen ontheffing nodig is.

Fauna

Vogels

Uit de rapportage "Nieuwe dijkbekleding Westerschelde en vogels, werkdocument RIKZ/OS/2001.812 (**Bijlage 2** bij deze brief), welk document tevens een bijlage vormt van de Milieu-inventarisatie zeeweringen Westerschelde, in combinatie met het RIKZ rapport "Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2001 (Rapport RIKZ/2002.021) van mei 2002 (**Bijlage 3 en 4** bij deze brief), kan worden geconcludeerd, dat er op het schor voor dit dijkvak plevieren broeden. In het werkdocument gaat het om drie paar Strandplevieren (totaal voor 1999-2000), in 2001 broedden er circa 2 paar Bontbekplevieren (rapport RIKZ). Uit deze gegevens blijkt dat de exacte aantallen en

Directie Zeeland

Projectbureau Zeeweringen

P/a Postbus 114, 4460 AC Goes

P/a Waterschap Zeeuwse Eilanden, Piet Heinstraat 77 Goes

Telefoon (0113) 24 13 70

Fax 0113-216124

E-mail a [REDACTED] v.nl

007359 2003 PZDB-B-03011

t de ZGegevens n.a.v. de inventarisatie i.h.k.v. de Flor

soorten per jaar kunnen verschillen maar dat het schor wel degelijk door plevieren wordt gebruikt. Verder broeden er ook soorten die niet tot de kustbroedvogels behoren, deze zijn: Wilde Eend, Scholekster, Tureluur, Patrijs, Veldleeuwerik, Graspieper, Gele Kwikstaart, Kneu, Blauwborst en Rietgors (gegevens van het Zeeuwse Landschap over de jaren 1999, 2001 en 2002). Het schor is tevens een zeer belangrijk hoogwatervluchtplaats voor steltlopers.

Er heeft een afweging plaats gevonden tussen het belang van het schor als broedgebied en als hoogwatervluchtplaats. De functie van het schor als hoogwatervluchtplaats voor de vogels van Westerschelde is van groter belang dan de functie van het schor als broedgebied, aangezien het schor niet tot een van de belangrijke broedgebieden van de Westerschelde kan worden gerekend. Daarom wordt gekozen voor het werken tijdens het broedseizoen zodat de werken binnen één seizoen kunnen worden uitgevoerd en daardoor de verstoring van de hoogwatervluchtplaats kan worden geminimaliseerd. Er zal zowel verstoring plaats vinden van de broedvogels als de hoogwatervluchtplaats voor een seizoen. Voor deze soorten vogels wordt er dus ontheffing aangevraagd.

Het is ook mogelijk dat op de dijk grondbroedende soorten zoals de scholekster, de graspieper of de gele kwikstaart voorkomen.

Voor zover deze vogels in de Paulinapolder zouden voorkomen, wordt, vooruitlopend op de wijziging van de AMvB Vrijstelling beschermde diersoorten, artikel 2 onder f, voor een eventuele overtreding van een of meer van de verbodsbepalingen van de Flora - en faunawet ten aanzien van deze vogels ontheffing gevraagd, nu buiten kijf staat dat met de dijkversterkingwerkzaamheden het belang van volksgezondheid en openbare veiligheid gemoeid is.

Gelet op het doel en de plaats van de uit te voeren dijkversterkingwerkzaamheden is het eventueel overtreden van die verbodsbepalingen, door het verontrusten van die vogels, het vernietigen c.q. het beschadigen van nesten, vaste rust of verblijfplaatsen, voor zover die daar aanwezig zijn, onvermijdelijk.

Wel is het zo dat als, zoals het er thans naar uitziet en met welke planning ook nadrukkelijk wordt gewerkt, de werkzaamheden in april aanvangen, de vogels op deze plek niet zullen gaan nestelen en broeden, zodat er geen verstoring als hiervoor bedoeld kan plaatsvinden.

Daarnaast is met de Vogelbescherming, bij wijze van mitigerende maatregel, afgesproken dat voor de aanvang van het feitelijk werk door ons projectbureau overleg wordt gevoerd met deskundigen van het RIKZ om tijdens de uitvoering van het werk verstoring zoveel mogelijk te voorkomen.

Zoogdieren

Een zeer groot aantal van de in de lijst aangegeven zoogdieren komt hier niet voor. Ten aanzien van de eventuele soorten die er, gelet op hun natuurlijk habitat mogelijk kunnen voorkomen, kunnen worden genoemd:

De mol; dit dier mag echter thans reeds in dijken worden bestreden ingevolge het schadebeheersregime van de Flora- en faunawet. Daarnaast is in het hiervoor bedoelde wetsontwerp een vrijstelling opgenomen voor de mol. Voor de haas en het konijn geldt ingevolge het wetsontwerp artikel 16 lid c, ook een voorstel voor een vrijstelling van de verbodsbepalingen.

Betoogd zou dus kunnen worden dat daar geen ontheffing voor nodig is. Nog los daarvan meen ik dat er voor deze dieren feitelijk geen verstoring plaatsvindt ingevolge de Flora- en faunawet, nu de werkzaamheden doorgaans aan de andere zijde van de dijk plaatsvinden en dan overdag dan waar deze dieren zich 's nachts bevinden.

Gelet op de benodigde habitat is het verder niet aannemelijk dat er in het dijkvak egels voorkomen.

Als er hier al vleermuizen voorkomen, dan verblijven zij niet in dit gebied, omdat er geen bunkers, andere bouwsels of bomen op de dijk aanwezig zijn. 's Nachts vinden er geen werkzaamheden plaats dus ook geen verstoring; de vleermuis kan blijven jagen, hetzelfde geldt voor de hermelijn, de wezel, en de bunzing die hier eventueel kunnen voorkomen; vanwege hun nachtleven is een verstoring minder waarschijnlijk.

Verder kan de veldmuis hier voorkomen, ook daarvoor geldt inmiddels een vrijstelling voor schadebeheer, en zal ingevolge het meergenoemde wetsontwerp artikel 16 lid c ook voor dit dier straks een vrijstelling van de verbodsbepalingen.

Op basis van habitatseisen is niet uit te sluiten dat een aantal soorten op de dijk en de dijkberm voorkomen. Deze soorten worden echter niet genoemd in de Nota Soortenbeleid van de Provincie Zeeland. Een aantal van deze soorten, zoals de huisspitsmuis is echter nogal algemeen en dat kan ook de reden zijn waarom ze in deze nota niet worden genoemd. Deze soorten zijn: de bosmuis, de dwergmuis, de dwergspitsmuis, gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis, tweekleurige bosspitsmuis en eventueel de vos. De vos heeft echter overdag beschutting nodig en dit is in de directe omgeving heel beperkt aanwezig. Een soort die in deze nota wel wordt genoemd is de ondergrondse woelmuis. Deze soort komt in Zeeuws Vlaanderen nog voor. Aan de hand van de habitatbeschrijving – droge en warme milieus met een bloemrijke vegetatie – kan aangenomen worden dat het niet heel waarschijnlijk is dat deze soort op de zeedijk kan voorkomen.

Louter volledigheidshalve en indien en voor zover nodig wordt in deze aanvraag ook ontheffing aangevraagd voor de bovenvermelde dieren.

Amfibieën en reptielen

Ten aanzien van reptielen kan worden opgemerkt dat deze niet op dijken voorkomen. Behalve in twee plaatsen op de dijken van de Oosterschelde waar de levendbarende hagedis voorkomt. Dit heeft echter te maken met de aanwezigheid van de Muraltmuren op deze dijken; die de natuurlijke habitat van de hagedis enigszins nabootsen.

Op de dijken zullen, gelet op de normale habitat van amfibieën, nl. poelen met zoet water, bij deze primaire waterkeringen in een zoutwaterzone geen amfibieën aanwezig zijn, althans is het reëel die daar niet te verwachten.

Insecten en ongewervelde dieren

Op basis van habitat geschiktheid is ook een inschatting gemaakt van het voorkomen van insecten op het dijkvak. Uit deze inventarisatie zijn geen soorten van de lijst beschermde insecten en ongewervelden naar voren gekomen die van de dijk gebruik kunnen maken.

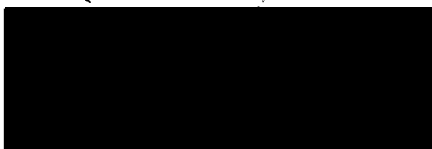
Schadebeperkende maatregelen

Voor al deze dieren geldt dat als zij in de Paulinapolder voorkomen – hetgeen op voorhand niet met zekerheid is vast te stellen, maar op basis van de bekende habitat van deze dieren wel goed zou kunnen - het als gevolg van de dijkversterkingswerkzaamheden verontrusten van deze dieren en mogelijk zelfs – tijdelijk - in hun broed, of vaste rust of verblijfplaatsplaats te storen helaas niet te vermijden is. Van belang is echter dat dit steeds tijdelijk van aard zal zijn. In dit geval gaat het om hooguit 6 maanden, waarna herstel zal optreden en waar mogelijk verbetering.

Deze tijdelijke schade, voor zover die optreedt, is dus niet te voorkomen. Wel wordt nadrukkelijk gekeken naar het zoveel mogelijk voorkomen van schade, zoals het opnemen van bestekscondities ten aanzien van de locatie van het werkterrein – inhoudende dat door de aannemer voor het werkterrein een verhard terrein gekozen moet worden en, voor zover dat onverhoopt niet voorhanden zou zijn, een terrein voor akkerbouw. Voorts wordt bij de planbeschrijving geopteerd voor het mogelijk maken van een snel herstel van de vegetatie, waardoor de fauna ook weer snel kan herstellen. Bovendien wordt, zoals hiervoor al ten aanzien van de vogels is aangegeven, op korte termijn voorafgaand aan de daadwerkelijke uitvoering van de werkzaamheden, volgens afspraak met de vogelbescherming, door ons projectbureau samen met het RIKZ, het aan te pakken dijkdeel bezocht waarbij wordt bezien of en zo ja er nesten aanwezig zijn en of deze kunnen worden ontzien of wellicht een stukje kunnen worden verplaatst.

Ik hoop met het bovenstaande en de begeleidende documentatie uw vragen te hebben beantwoord. Voor zover u, dan wel het ministerie van LNV een nadere toelichting zouden wensen, ben ik daar graag toe bereid.

Met vriendelijke groet,

Juli 2000 is door de Meetinformatiedienst Zeeland de Paulinapolder geïnventariseerd in opdracht van Projectbureau Zeeweringen. Hieronder volgt een beschrijving van de aangetroffen flora en het detailadvies.

De begroeiing boven gemiddeld hoog water (GHW) is geïnventariseerd volgens de methode van Tansley¹. Voor de getijdenzone is tevens gebruik gemaakt van een inventarisatie uit 1990 (*rapport Waardenburg/Meyer*). Hiervan zijn de relevante gegevens opgenomen in de Milieu-Inventarisatie (hierna MI genoemd).

Getijdenzone Dijkvak 128 en 129

Van oost naar west. Dp16 tot Dp13 voorland laag- en middenschor. De bekleding van de ondertafel is hier nog zichtbaar. Eerst basalt van dp16-dp14 en daarna graniet in de getijdenzone. Na dp13 tot dp0 graniet is ingepakt in midden- tot hoogschor en bijna nergens meer te zien. M.I. kent voor natuurwaarden in het dijkvak type 1 toe (*Rapport Waardenburg/Meyer*) waarbij 1 laag en 4 hoog gewaardeerd is. Voor potentie ook type 1. Dit resulteert bij MI in 'geen voorkeur' voor zowel herstel als verbetering.

Het dagziend gedeelte van de ondertafel verdient een betere klassering vanwege het voorkomen van een 8 tal zoute schorplanten. Bij Waardenburg is dit waarschijnlijk niet in beeld gekomen daar de bruinwiergemeenschap maatgevend is en deze door de hoge ligging niet voorkomt. De volgende soorten zijn aangetroffen op bovenstrook basalt:

Nederlandse naam	Bedekking	Latijnse naam	Zoutgetal
Zoutmelde	r/o	Atriplex portulacoides	4
Strandmelde	r	Atriplex littoralis	4
Zeeweegbree	r	Plantago maritima	4
Lamsoor	o	Limonium vulgare	4
Zilte schijnspurrie	r	Spergularia salina	4
Zeekraal	r -	Salicornia spec.	4
Zeeraket	o	Cakile maritima	3
Zeealsem	r	Artemisia maritima	3
Strandkweek	f	Elymus athericus	3

Voor het oostelijk deel van dijkvak128 (dp16-dp14) wordt dan aanbevolen, zowel voor herstel als verbetering, een constructie uit cat:”(red.goed). Verderop zit vak 128 en 129 ingepakt in het schor.

Boven GHW

Het hele traject (**dijkvak128 en 129**) heeft als voorland het Paulinaschor. De bestaande dijkbekleding bestaat uit Haringmanblokken en is goed begroeid met diverse grassen en kruiden. Op de onderste 7 blokken komen daar nog zoutplanten bij waarvan de zeealsem (rode lijst) erg opvallend is (zie foto). De zeealsem markeert bovendien de scherpe bovengrens der zoutplanten welke door het vrijwel ontbreken van golfoploop overeenkomt met niveau van gestuwd springtij. De volgende soorten komen voor:

Nederlandse naam	Bedekking	Latijnse naam	Zoutgetal
Zoutmelde	r(o)	<i>Atriplex portulacoides</i>	4
Strandmelde	f	<i>Atriplex littoralis</i>	4
Schorrekruid	r	<i>Suaeda maritima</i>	4
Zeeaster	(o)	<i>Aster tripolium</i>	4
Zilte schijnspurrie	r	<i>Spergularia salina</i>	4
Lamsoor	(o)	<i>Limonium vulgare</i>	4
Zeealsem	f	<i>Artemisia maritima</i>	3
Strandkweek	a(d)	<i>Elymus athericus</i>	3
Spiesmelde	o	<i>Atriplex prostrata</i>	2

De MI geeft slechts 3 soorten zoutplanten aan maar wel natuurpotentie voor beide dijkvakken (tabel7 pag.2)

Omdat Spiesmelde en Strandkweek weinig zeldzame ruigtesoorten zijn blijven er in de inventarisatie **7 soorten echte zoutplanten** over waarvan 1 rode lijst nl de Zeealsem.

Om minimaal deze vegetatie te behouden wordt een begroeibare constructie met veel tussenruimtes aanbevolen. Voor zowel **herstel** als **verbetering** een constructie uit **cat::(redelijk goed)**.

---

¹Methode van Tansley: r = rare (zeldzaam), o = occasional (weinig voorkomend), f = frequent (regelmatig voorkomend), a = abundant (grotere aantallen/bedekking), d = dominant (overheersend in aantal/bedekking)

Detailadvies Paulinapolder

Herstel en verbetering

● Dijkpalen

Zone boven GHW

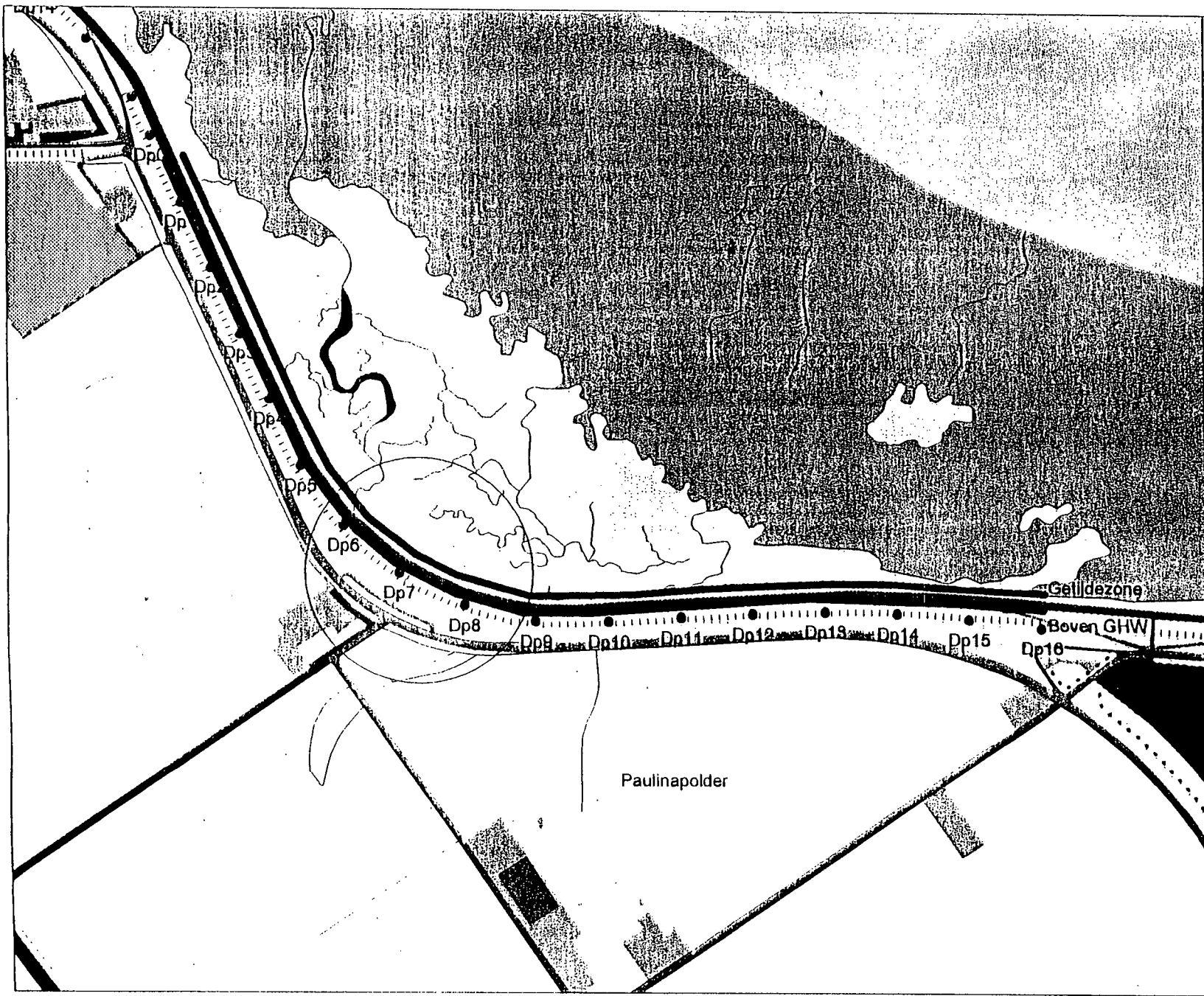
— Redelijk goed

Getijdzone

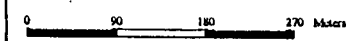
— (redelijk) goed

— n.v.t.

○ Op foto zichtbaar dijkgedeelte

Datum : 3 december 2001
Referentie : k/project

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat
Nieuw-informatiedienst Zeeland
Kaartproductie: RWN Uitvoering

Dijkvaknr (dijkpaal)	locatie	Geti herstel	jdezzone verbetering	boven herstel	GHW verbetering
128 dp 16-dp 14	Paulinapolder	(red)goed	(red)goed	red.goed	red.goed (6soorten)
128 dp 14-dp 5	Paulinapolder	nvt	nvt	red.goed	red.goed (7soorten)
129 dp 5-dp 0	Paulinapolder	nvt	nvt	red.goed	red.goed (6soorten)
<i>Cursief Milieu Inventarisatie</i>					
<i>Dijkvaknr (dijkpaal)</i>	<i>locatie</i>	<i>Geti herstel</i>	<i>jdezzone verbetering</i>	<i>boven herstel</i>	<i>GHW verbetering</i>
<i>128 dp 16-dp 14</i>	<i>Paulinapolder</i>	<i>geen voorkeur</i>	<i>geen voorkeur</i>	<i>geen voorkeur</i>	<i>red.goed</i>
<i>128 dp 14-dp 5</i>	<i>Paulinapolder</i>	<i>geen voorkeur</i>	<i>geen voorkeur</i>	<i>geen voorkeur</i>	<i>red.goed</i>
<i>129 dp 5-dp 0</i>	<i>Paulinapolder</i>	<i>geen voorkeur</i>	<i>geen voorkeur</i>	<i>red.goed/vol- doende</i>	<i>red.goed</i>

